

ΣΧΕΔΙΟ ΟΜΙΛΙΑΣ

Το οικονομικό πρόγραμμα του 1988 χτίζει πάνω στις βάσεις που έθεσε το σταθεροποιητικό πρόγραμμα της διετίας 1986-87.

Το ισοζύγιο βελτιώθηκε πολύ ικανοποιητικά. Ξεπέρασε το στόχο και ήδη φθάσαμε σε μηδενικό εξωτερικό δανεισμό. Ο πληθωρισμός θα παρουσιάσει μεγάλη απόκλιση από το στόχο στο τέλος του 1987 η οποία όμως απόκλιση εξηγείται κατά μεγάλο μέρος από τις άμεσες και έμμεσες συνέπειες της εισαγωγής του Φ.Π.Α, συνέπειες που φυσικά προκύπτουν εφ'άπαξ, δεν είναι επαναληπτές. Λαμβάνοντας αυτό υπ'όψη, σημειώθηκε αισθητή βελτίωση και στον πληθωρισμό. Τα αποτελέσματα αυτά επιτεύχθηκαν χωρίς αύξηση της ανεργίας, πράγμα που ξεχωρίζει το δικό μας πρόγραμμα από τα περισσότερα σταθεροποιητικά προγράμματα που εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες.

Οι βάσεις που έτσι τέθηκαν θα επιτρέψουν κάποια σχετική επέκταση της οικονομίας το 1988: μία αισθητή βελτίωση των μέσων πραγματικών διαθεσίμων αποδοχών από μισθωτές υπηρεσίες και κάποια διόγκωση του πραγματικού εθνικού εισοδήματος (ΑΕΠ). Όμως αυτά πρέπει να γίνουν ενώ θα συνεχισθεί η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

~~Η κυβέρνηση έθεσε στόχο για τον πληθωρισμό αρχή-τέλος του 88 το 2%, δηλαδή μία περαιτέρω αποκλιμάκωση κατά 1 μονάδα.~~

~~Θέλω να στακηρύξω με όλη τη δύναμη στη διάθεσή μου ότι η κυβέρνηση θεωρεί η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού είναι βασικός στόχος της κυβέρνησης το στόχο για τον πληθωρισμό ως τον υπ'αριθμόν 1 στόχο για το 1988.~~

Του αποδίδει ^{μεγάλη} ~~ιδιαίτερη~~ σημασία, όχι μόνο για την υγεία της οικονομίας σε κάποια αφηρημένη της έννοια αλλά για την μακροπρόθεσμη

ευημερία όλων των πολιτών και φυσικά των εργαζομένων.

Το κλειδί για να συνδυάσουμε επιτυχώς τη διαφύλαξη των μέχρι τώρα επιτευγμάτων στο ισοζύγιο πληρωμών, τη διατήρηση της απασχόλησης, την αισθητή βελτίωση των πραγματικών διαθέσιμων αποδοχών και την επίτευξη του στόχου για τη μείωση του πληθωρισμού, το κλειδί είναι η εισοδηματική πολιτική. Αν ξεφύγουν τα ονομαστικά εισοδήματα από τα πλαίσια που προβλέπει η εισοδηματική πολιτική, δεν θα τιναχθεί μόνο ο πληθωρισμός αλλά θα διακινδυνεύσει και το ισοζύγιο και η απασχόληση, ενώ δεν θα αποκομίσουν κανένα όφελος τα πραγματικά εισοδήματα.

Αν αφήσουμε τα ονομαστικά εισοδήματα να ξεφύγουν, τότε, με μαθηματική ακρίβεια θα ξεφύγουν κατ'αναλογία και οι τιμές των προϊόντων που αγοράζουν οι εργαζόμενοι. Οι οποιεσδήποτε ονομαστικές αυξήσεις πέρα απ'αυτές που προβλέπει η εισοδηματική πολιτική θα εξανεμισθούν από αυξήσεις του τιμάριθμου. Δεν θα είναι απλώς δώρο-άδωρο, θα είναι δώρο-φαρμάκι γιατί θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ανεργία. Αν ορισμένοι συνδικαλιστικοί ηγέτες παραβλέψουν αυτή την απλή αλήθεια, θα έχουν στη συνείδησή τους τη διόγκωση της ανεργίας.

Τα πραγματικά εισοδήματα των εργαζομένων δεν βελτιώνονται με ταχυδακτυλουργίες. Για να βελτιωθούν πρέπει να αυξηθεί η παραγωγικότητα της εργασίας. ~~Για το πόση πραγματική βελτίωση των διαθέσιμων αποδοχών αντέχει η οικονομία το 1988 η κυβέρνηση έχει σχηματίσει προσωρινές απόψεις οι οποίες θα οριστικοποιηθούν στην πορεία των συλλογικών διαπραγματεύσεων με την ΑΔΕΔΥ. Εκείνο που μπορούμε να διαβεβαιώσουμε είναι ότι είμαστε διατεθειμένοι να πάμε στο άκρο του εφικτού λαμβάνοντας υπ'όψη τη βελτίωση της~~

παραγωγικότητας και τις δυνατότητες για άντληση πόρων από άλλους τομείς της οικονομίας.

Δεν θα συγκατατεθούμε όμως στο να επιχειρήσουμε το ανέφικτο. Εξ ορισμού το ανέφικτο δεν μπορούν να το επιτύχουν ούτε η κυβέρνηση, ούτε οι εργαζόμενοι, ούτε κανένας. Η επιδίωξη του ανέφικτου θα έχει σαν μοναδικό αποτέλεσμα τη διατάραξη της ισορροπίας της οικονομίας που θα είναι καταστροφικό για όλους, μετά μάλιστα από τις πρόσφατες θυσίες που έγιναν για να επαναφέρουμε κάποια ισορροπία.

Και φυσικά είναι ανέφικτο, πέρα από κάθε όριο φαντασιοπληξίας, να ανακτήσουν οι μισθοί διά μιάς όλη την αγοραστική δύναμη που έχασαν τη διετία 1986-87. Και είναι ανέφικτο γιατί η βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, χωρίς την οποία θα χρεωκοπούσαμε σαν έθνος, απορροφά πόρους, γιατί η χειροτέρευση των όρων εμπορίου με το εξωτερικό, που χρειάστηκε να υποστούμε για να καταστήσουμε την οικονομία ανταγωνιστική και να διαφυλάξουμε την απασχόληση, απορροφά πόρους, γιατί η εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους, που διογκώθηκε ως το 1985 για να κρατήσουμε πρόσκαιρα τους πραγματικούς μισθούς σε ύψη ασυνεπή με την παραγωγικότητα της εργασίας, απορροφά πόρους, γιατί η αντιστροφή της αρνητικής πορείας των κερδών, που οδηγούσε πλήθος μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων στο κλείσιμο και τους εργάτες τους στην ανεργία, απορροφά πόρους, γιατί η μεγάλη διεύρυνση του αριθμού των συνταξιούχων, που για δημογραφικούς λόγους θα συνεχισθεί με σοβαρότατες επιπτώσεις στην οικονομία, απορροφά πόρους. Η απορρόφηση πόρων γι' αυτούς τους σκοπούς δεν σταματάει με το κλείσιμο του έτους 1987. Συνεχίζεται επ' αόριστον. Ετσι λοιπόν δεν υπάρχει ξαφνική απελευθέρωση πόρων που θα επιτρέψει την δια μαγείας άμεση επιστροφή στους πραγματικούς μισθούς του

1985. Θα τους πιάσουμε και θα τους ξεπεράσουμε τους πραγματικούς μισθούς του 1985 αλλά σταδιακά, με τη βελτίωση της παραγωγικότητας.

Μας λένε οι συνθημάτολογοι: να πληρώσουν τα μονοπώλια της αυξήσεις των μισθών. Μα κύτταξαν του αριθμούς; Αν τους είχαν κυττάξει θα ήξεραν ότι το 1985 τα κέρδη των περισσότερων επιχειρήσεων ήταν ισχνά ή αρνητικά. Όπως ήδη ανέφερα, πλήθος επιχειρήσεων πήγαιναν για κλείσιμο και αν δεν σταματούσε η αιμορραγία θα άφηναν τους εργάτες τους στο δρόμο. Πώς λοιπόν να βρύνε οι εργάτες πραγματικές αυξήσεις των αμοιβών τους από τα κέρδη; και τι ανευθυνότητα να ρίχνει κανείς αυτό το σύνθημα όταν η εφαρμογή του θα συνεπάγονταν μαζική ανεργία;

Οι εύκολες λύσεις είναι όνειρα και τα όνειρα ούτε το νοίκι πληρώνουν ούτε την υπεύθυνη διαχείριση της οικονομίας βοηθάνε. Η κυβέρνηση, επειδή από ιδεολογικό προσανατολισμό έχει σαν πρώτο μέλημά της τα συμφέροντα των εργαζομένων, επιθυμεί τη μέγιστη ρεαλιστική αύξηση των πραγματικών διαθέσιμων εισοδημάτων που είναι συνεπής με μια εξισορροπημένη εσωτερική συν~~ο~~χή όλων των διαστάσεων της οικονομίας.

Όπως ήδη ανέφερα, όμως, στη διάσταση πληθωρισμός δίνεται ^{μεγάλη} ~~πρωταρχική~~ σημασία και η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να κάνει ότι περνάει από το χέρι της για να μη ξεφύγουν οι ονομαστικές αυξήσεις μισθών πάνω από το προγραμματισμένο όριο.

Η κυβέρνηση δεν έχει πιά στη διάθεσή της τη δύναμη του νόμου που είχε τα δύο τελευταία χρόνια για την επιβολή της εισοδηματικής πολιτικής. Ούτε και θέλει να την έχει γιατί πιστεύει ότι οι πρόσφατες εμπειρίες θα οδηγήσουν τις ηγεσίες εργαζομένων και εργοδοτών να αντιμετωπίσουν υπεύθυνα την πρόκληση των συλλογικών

διαπραγματεύσεων και να καταλήξουν σε συμφωνίες που εμπίπτουν στο πλαίσιο που η κυβέρνηση, έχοντας σφαιρική αντίληψη για την οικονομική κατάσταση, θεωρεί συνεπείς με τη διατήρηση της μακροοικονομικής ισορροπίας και με το στόχο για τον πληθωρισμό.

Αν όμως, παρ'ελπίδα, οι ονομαστικές αποδοχές δείχνουν πως ξεφεύγουν από τις κατευθυντήριες γραμμές που θα τεθούν, η κυβέρνηση δεν θα διστάσει να καταφύγει σε όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της για να διαφυλάξει την οικονομία από τις δυσμενείς συνέπειες μιας τέτοιας πορείας. Το ότι η κυβέρνηση δεν θα έχει τη δύναμη του ^{χίζαντος} διατάγματος νομοθετικού περιεχόμενου, δεν σημαίνει πως δεν έχει δύναμη. Και για να μην περιορίζομαι σε γενικολογίες θα απαριθμήσω τι μπορεί να κάνει και εν ανάγκη, τι θα κάνει η κυβέρνηση.

Πρώτον, για έκαστη επιχείρηση μισθολογικές και άλλες δαπάνες που έχουν επιπτώσεις στο κόστος εργασίας δεν θα αναγνωρίζονται ως δαπάνες για τον υπολογισμό των φορολογουμένων κερδών στο μέτρο που ^{τα ενοδυναμικά πλάγια που καθιερώθηκαν για το ύψος τοξία,} υπερβαίνουν ~~μια αύξηση έναντι του προηγούμενου έτους κατά 5%,~~ αφού όμως ληφθούν υπ'όψη τυχόν αυξομειώσεις του αριθμού των εργαζομένων. Αυτό ισοδυναμεί με την φορολόγηση αυτών των υπέρ δαπανών σαν να ήταν κέρδη, πράγμα που θα πολλαπλασιάσει το κόστος της οποιασδήποτε παρέκκλισης από τις κατευθυντήριες γραμμές. Καμμία δικαιολογία, π.χ. συνδικαλιστικές πιέσεις, απεργίες, υψηλή αύξηση παραγωγικότητας, δεν θα εξαιρεί επιχειρήσεις από τη ρύθμιση αυτή, αν καταστεί αναγκαία η θέσπισή της. Σημειωτέον ότι, αν θεσπισθεί, θα έχει αναδρομική ισχύ.

Στην περίπτωση επιχείρησης όπου υπάρχει μεγάλη και αποδεικτέα βελτίωση της παραγωγικότητας - και μακάρι να υπάρχει σε πολλές

επιχειρήσεις- η εισοδηματική πολιτική προβλέπει να προσπορισθούν τα ωφέλη οι εργαζόμενοι της επιχείρησης το 1989 ως ένα ορισμένο όριο. Πέρα απ' αυτό το όριο, η οικονομικά επωφελής και κοινωνικά δίκαιη αντιμετώπιση δεν είναι να βγούνε κερδισμένοι κατ' αποκλειστικότητα οι εργαζόμενοι της εν λόγω επιχείρησης αλλά να αντανakλάται η βελτίωση της παραγωγικότητας σε μείωση των τιμών των προϊόντων της επιχείρησης ώστε να επωφελείται το κοινωνικό σύνολο.

Δεύτερο, το νομισματικό πρόγραμμα θα προβλέπει για πιστωτική επέκταση στον ιδιωτικό τομέα που μόλις θα καλύπτει τις ανάγκες του αν τηρηθούν οι κατευθυντήριες γραμμές της εισοδηματικής πολιτικής και κρατηθεί ο πληθωρισμός στον προγραμματισμένο ρυθμό. Η πιστωτική επέκταση δεν θα αναπροσαρμοσθεί για να καλύψει τις υπερανάγκες του ιδιωτικού τομέα που θα προκύψουν αν παρεκκλίνουν οι αυξήσεις μισθών από τις κατευθυντήριες γραμμές. Θα δημιουργηθεί λοιπόν πιστωτική στενότητα, οι οδυνηρές συνέπειες της οποίας θα βγάλουν ξυνή για πολλές επιχειρήσεις την ανευθυνότητά τους ως προς την εισοδηματική πολιτική. Ανεπιθύμητα, αλλά αναπόφευκτα, θα υποφέρουν από την πιστωτική στενότητα και οι επιχειρήσεις που ακολούθησαν με συνέπεια τις κατευθυντήριες γραμμές γιατί η κυβέρνηση δεν έχει το δικαίωμα να δίνει εντολές στις τράπεζες ποιούς να δανειοδοτούν και ποιούς όχι. Δίκαιοι και άδικοι θα συμμερισθούν την ποινή. Αυτό είναι ένα σοβαρό θέμα στο οποίο θα επανέλθω.

Τρίτον, ο ρυθμός ¹ διολίσθησης της δραχμής ^{που έχει προγραμματισθεί για το 1988, και για τον} το 1988 έχει υπολογισθεί ^{ο οποίος τις οποίες η} ~~ο οποίος τις οποίες η~~ ^{κατά τον προϋπολογισμό του 1987} ~~έτσι ώστε να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικο-~~
~~νομίας αν τηρηθούν οι κατευθυντήριες γραμμές της εισοδηματικής~~
~~πολιτικής. Σε καμμία περίπτωση δεν πρόκειται να επιταχυνθεί η~~
~~διολίσθηση~~ για να ξελασπώσει τις επιχειρήσεις που θα υποστούν

απώλεια ανταγωνιστικότητας επειδή παρέκκλιναν από τις κατευθυντήριες γραμμές. Αυτό αφορά ένα πολύ μεγάλο φάσμα επιχειρήσεων, όχι μόνο τις εξαγωγικές αλλά και όλες εκείνες που πολύ ή λίγο υφίστανται τον ανταγωνισμό εισαγομένων προϊόντων στην Ελληνική αγορά καθώς και όλες τις επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες στους τουρίστες. Ευτυχώς το ισοζύγιο έχει τόσο εξυγιανθεί που μπορεί, εν ανάγκη, να επωμισθεί κάποια χειροτέρευση χάριν της περιφρούρησης της εισοδηματικής πολιτικής.

Νομίζω ότι εν όψει αυτών των συνεπειών δεν θα υπάρχουν πολλές ανεύθυνες επιχειρήσεις που θα συναινέσουν στην καταπάτηση της εισοδηματικής πολιτικής κάτω από οποιεσδήποτε πιέσεις η εφήμερους μικροϋπολογισμούς. Σημειωτέον ότι αν ορισμένες συναινέσουν, θα φέρουν την ευθύνη για τις οδυνηρές συνέπειες που θα υποστούν οι υπόλοιπες επιχειρήσεις στο μέτρο που δίκαιοι και άδικοι πλήττονται από αυτά που εξέθεσα πιο πάνω, ιδιαίτερα αυτό που αφορούσε την πιστωτική επέκταση. Και σχετικά με αυτό το σημείο, ο ΣΕΒ ιδιαίτερα, αλλά και οι άλλες συλλογικές οργανώσεις επιχειρήσεων, ασφαλώς θα προβληματισθούν. Έχουν τη δυνατότητα εξάσκησης πειθούς και κοινωνικής πίεσης ώστε να αποτρέψουν ορισμένα από τα μέλη τους από πράξεις οι οποίες θα είναι επιζήμιες όχι μόνο στο εθνικό συμφέρον αλλά και στην επιχειρησιακή κοινότητα στο σύνολό της.

Οχι μόνο οι επιχειρήσεις αλλά και οι εργαζόμενοι θα έχουν να αντιμετωπίσουν οδυνηρές συνέπειες αν απαιτήσουν την καταπάτηση της εισοδηματικής πολιτικής και τα ακόλουθα σημεία τους αφορούν ιδιαίτερα.

Τέταρτον, στο μέτρο που η καταπάτηση της εισοδηματικής πολιτικής θα οδηγήσει, μέσω διογκωμένου κόστους παραγωγής, σε ταχύτερη αύξηση του τιμάριθμου, η κυβέρνηση δεν πρόκειται να παρέμβει

με ελέγχους τιμών για να επιτύχει ένα προσωρινό περιορισμό αυτής της διαδικασίας. Η αστυνόμευση των τιμών έχει μόνο βραχυχρόνια αποτελεσματικότητα και μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα έχει δυσμενείς συνέπειες με τις στρεβλώσεις που δημιουργεί. Οι αυξήσεις των τιμών θα εξανεμήσουν λοιπόν πολύ σύντομα τις ονομαστικές αυξήσεις μισθών, αν η καταπάτηση της εισοδηματικής πολιτικής είναι σχετικά γενικευμένη. Η όλη διαδικασία δεν θα είναι απλώς μάταιη, διότι οι πραγματικοί μισθοί δεν θα βελτιωθούν, αλλά θα είναι και έντονα επιζήμια γιατί θα προξενήσει έξαρση του πληθωρισμού. Οι συνθηματολόγοι θα απαιτούν να παύσει η αύξηση των τιμών, σαν να υπάρχει μαγική ράβδος που το επιτυγχάνει κανείς αυτό και σαν να μην ήξαιραν ότι η αύξηση των τιμών οφείλεται στην υπερδιόγκωση των μισθών την οποία εκείνοι υποκινούν.

Πέμπτον, λόγω της προαναφερθείσης πιστωτικής και συναλλαγματικής αντιμετώπισης των παρεκκλίσεων από τις κατευθυντήριες γραμμές της εισοδηματικής πολιτικής, ^{επιχειρήσεις που τυχόν παρεκκλίνουν μπορεί να} ~~ένας αριθμός επιχειρήσεων θα συναντήσουν~~ οικονομικές δυσκολίες οι οποίες θα οδηγήσουν στην απόλυση προσωπικού. Η κυβέρνηση δεν θα επιχειρήσει να σταματήσει αυτές τις απολύσεις τόσο γιατί η οικονομία δεν σηκώνει νέες προβληματικές όσο και γιατί δεν μπορεί η κυβέρνηση να προστατεύει τους εργαζόμενους από τη δική τους αφροσύνη. Η κυβέρνηση έχει αποδείξει τη μεριμνά της για το θέμα της ανεργίας σχεδιάζοντας και εκτελώντας ένα σταθεροποιητικό πρόγραμμα που δεν οδήγησε σε διόγκωση της ανεργίας, ενώ τα σταθεροποιητικά προγράμματα άλλων χωρών συνοδεύθηκαν, σχεδόν χωρίς εξαίρεση, από μεγαλύτερη ανεργία. Δεν μπορεί όμως η κυβέρνηση από μόνη της να περιορίζει την ανεργία, δεν μπορεί να διαφυλάττει την απασχόληση όταν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι την τερπιλλίζουν με ανεδαφικές και αναποτελεσματικές παραβιάσεις της εισοδηματικής

πολιτικής.

Εκτον, στο μέτρο που υπάρχει μερική παραβίαση της εισοδηματικής πολιτικής, οι πραγματικοί μισθοί εκείνων που θα την παραβιάσουν, θα ωφεληθούν εις βάρος εκείνων που θα την τηρήσουν. Η κοινωνική αυτή αδικία είναι απαράδεκτη, γι' αυτό η κυβέρνηση θα μελετήσει εναλλακτικά μέτρα για να περιορίσει το αντικοινωνικό αυτό όφελος επιβάλλοντας επί των υπεραυξήσεων πρόσθετη φορολογία ή εισφορά στα ασφαλιστικά ταμεία.

Οι αντικοινωνικές συνέπειες που προκύπτουν όταν η τυχόν παραβίαση της εισοδηματικής πολιτικής εντοπίζεται σε κλάδους ή επιχειρήσεις όπου η συνδικαλιστική πυγμή είναι ιδιαίτερα δυνατή πρέπει να απασχολήσει τις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Σε ποιούς είναι αφοσιωμένη η εργατική ηγεσία; Στην εργατική τάξη στο σύνολό της ή μόνο στους δυνατούς που είναι ήδη οι προνομιούχοι μεταξύ των εργαζομένων; Η κυβέρνηση ελπίζει και πιστεύει ότι η συνδικαλιστική ηγεσία θα αποδείξει ότι το πρώτο της μέλημα είναι οι εργαζόμενοι στο σύνολό τους και ότι διέπεται από σφαιρική αντίληψη που αναγνωρίζει ότι η οικονομική πρόοδος των εργαζομένων εξαρτάται στενά από την πορεία της όλης εθνικής οικονομίας, δεν θα υποστηρίζει λοιπόν τυχόν προσπάθειες από ομάδες εργαζομένων που θα επιχειρήσουν, εγωϊστικά συμπεριφερόμενοι, να παραβιάσουν την εισοδηματική πολιτική.